

UT 4: Tècniques d'Educació Ambiental

El desenvolupament sostenible del medi ambient és una matèria fonamental que cal transmetre als infants, ja que el planeta Terra és l'herència que rebran les properes generacions. L'educació ambiental és el vehicle per apropar les persones al seu entorn i fomentar la consciència crítica i participativa.

MONITORS I MONITORES DE TEMPS LLIURE

EDUCACIÓ EN VALORS

Introducció: Per què l'educació ambiental?

Tots els éssers humans tenen dret a gaudir del planeta en perfectes condicions. Els monitors i monitores de temps lliure han de conscienciar els nens i nenes que conviuen amb la resta d'éssers vius —fauna i flora— en un mateix planeta. Els infants han d'aprendre a gestionar de manera responsable els recursos naturals que ofereix la mare naturalesa.

Reutilitzar, reciclar i reduir

Des de ben petits, els infants han de ser conscients de les tres R com a principi bàsic de responsabilitat ambiental.

Educació en valors

Cal fomentar el respecte i la responsabilitat perquè els infants tinguin una consciència crítica i participativa pel que fa al medi que els envolta.

Convivència i qualitat de vida

L'objectiu final és que tots els éssers vius visquin en un món tranquil i es conservi la qualitat de vida per a les generacions futures.

Fonaments Històrics de l'Educació Ambiental

Per parlar d'educació ambiental cal remuntar-se als anys 60, quan el moviment hippie i els grups pacifistes sol·licitaven l'eliminació de les armes nuclears de destrucció massiva arran dels fets d'Hiroshima i Nagasaki (1945). Es comença a deduir que el medi ambient actua de manera sistemàtica: alterar els nivells de contaminants repercuteix negativament en el lloc on habita l'ésser humà i habitarà la seva descendència.

Anys 60

Moviment hippie i pacifista. Primeres reflexions sobre la contaminació i el medi ambient a escala mundial.

1

2

3

Octubre 1975

Carta de Belgrad. Es recullen els principis bàsics de l'educació ambiental que guien la pràctica fins avui.

1968 – París

Conferència de la Biosfera. S'estableixen els primers models d'educació ambiental i els seus fonaments.

📄 **Exemple actual:** El moviment **Fridays For Future**, liderat per l'activista sueca **Greta Thunberg**, ha mobilitzat milers de joves a tot el món i ha aconseguit despertar les inquietuds sobre el canvi climàtic en adolescents de tots els països.

La Carta de Belgrad: 6 Principis Bàsics

L'octubre del 1975 es redacta la Carta de Belgrad, document fonamental que recull els principis de l'educació ambiental orientats especialment als joves i a la societat en general.

1

Consciència social

Fomentar la sensibilitat i consciència sobre el medi ambient entre els joves.

2

Coneixements ambientals

Apropar els coneixements sobre els problemes del medi ambient i la conservació ambiental.

3

Valors i interès

Promoure els valors socials i l'interès pel medi ambient per implicar-se en la protecció i la millora.

4

Aptituds de resolució

Formar els joves amb les aptituds necessàries per resoldre els problemes ambientals que se'ls puguin plantejar.

5

Avaluació de mesures

Saber avaluar les mesures i programes d'educació ambiental en relació a l'ecologia, la política i els assumptes socials.

6

Responsabilitat i acció

Animar els joves a ser responsables davant el medi ambient i capaços d'adoptar les mesures necessàries.

Tipus d'Educació Ambiental i Aplicació Lúdica

Les tres modalitats

→ Formal

Processos educatius reglats amb certificat: preescolar, primària, secundària, batxillerat, universitat i postgrau.

→ No formal

Orientada a tota la societat —joves i grans— per facilitar coneixements sobre la realitat ambiental.

→ Informal

Abasta els mitjans de comunicació, obres teatrals, pel·lícules, anuncis de televisió i articles de diaris.

Aplicació com a recurs lúdic i educatiu

Els monitors i monitores socioculturals han de transmetre els valors ambientals a través de nombrosos camins pedagògics. La realització de jocs a l'aula i la simulació reproduïxen de manera senzilla els problemes derivats de l'evolució humana al medi ambient. Les activitats proposades a l'alumnat han de:

- Motivar actituds responsables davant el medi ambient i les conseqüències de no tenir-les.
- Ensenyar a valorar les circumstàncies multidisciplinàries.
- Mostrar com resoldre problemes derivats d'una mala gestió mediambiental.
- Ensenyar les directrius per a una correcta presa de decisions.

A l'aula es tractaran aspectes **retrospectius** (anàlisi de fets passats: mesures preses, actuacions encertades i resultats) i **prospectius** (reflexions sobre el futur del planeta i les metes que l'alumnat vol assolir).

Tipus d'Activitats al Medi Natural

Els monitors i monitores socioculturals han de conèixer la classificació de les activitats al medi natural per planificar-les correctament.

Activitats elementals

Origen de totes les activitats a l'aire lliure: **acampada** i **senderisme**.
Constitueixen la base de qualsevol sortida al medi natural.

Activitats suplementàries

Es desenvolupen quan ja s'és al medi natural i complementen les activitats elementals per enriquir l'experiència.

Activitats de terra

Descens de canons, bicicleta de muntanya, trekking, escalada, espeleologia i marxa.

Activitats aquàtiques

Surf, surf de vela, pàdel surf, piragüisme i caiac. Requereixen mesures de seguretat específiques.

Activitats a la natura

Exploració, espeleologia, albirament d'aus i micologia. Només es poden desenvolupar en plena natura.

Activitats Destacades al Medi Natural

Marxa

Tot desplaçament amb un fi concret. El monitor o monitora ha de realitzar prèviament un programa ben detallat i haver efectuat el recorregut amb anterioritat. Es pot desenvolupar abans o després d'una acampada.

Piragüisme

Navegar en canoes o caiacs amb un rem. Les embarcacions poden ser tripulades per una o dues persones. Les piragües de plàstic són per a principiants; les de fibra de vidre per a ús professional. S'aconsella fer servir malles per evitar al·lèrgies a la fibra de vidre.

Windsurf

Navegar dempeus en una planxa de clorur de polivinil amb una espelma acoblada que s'ajuda de les ratxes de vent. Per als principiants, les taules són més grans per facilitar l'equilibri.

Escalada i Rappel

Escalada: ascensió a muntanyes fent ús dels peus i les mans. Requereix cordes, mosquetons, pics i peus de moix.
Rappel: baixada des de qualsevol pendent o altura, des de parets naturals o edificis.

Tècniques de Descobriment i Recerca de l'Entorn

Quan els monitors i monitores socioculturals realitzen acampades han de tenir coneixements sobre la zona on es farà l'activitat. Els infants — especialment els que viuen a les ciutats— senten especial curiositat pel medi natural, un món que descobreixen amb entusiasme quan hi estan en contacte directe. Els monitors i monitores han de transmetre com és de valuós el medi natural i la importància de cuidar-lo i protegir-lo.

Examinació directa de la natura

Sortides als parcs naturals o les platges. S'exploren les plantes i els animals que s'hi puguin trobar durant l'activitat. És la manera més vivencial i significativa d'aprendre sobre el medi.

Examinació indirecta de la natura

Mitjançant llibres de ciències naturals, documentals o pàgines webs. Permet preparar i complementar les sortides directes, ampliant els coneixements de l'alumnat sobre espècies i ecosistemes.

- 📄 Les dues tècniques es complementen: la indirecta prepara la mirada i la directa la fa significativa. Combinar-les maximitza l'aprenentatge ambiental dels infants.

Tècniques d'Orientació al Medi Natural

Orientar-se al medi natural és molt diferent que fer-ho a una ciutat, on hi ha cartells, vianants o mapes. A la natura, la gran majoria dels camins no estan senyalitzats i trobar ajuda pot ser complicat. Per això, cal conèixer les quatre tècniques d'orientació naturals i artificials.

El Sol

Surt per l'est i s'oculta per l'oest. A l'estiu s'amaga més cap al nord. Al migdia es troba al sud i l'ombra es projecta cap al nord.

Les Estrelles

Canvien de posició durant la nit pel moviment de rotació de la Terra. L'**Estrella Polar** és l'única que roman fixa, orientada cap al Pol Nord.

La Vegetació

La vegetació del costat nord dels arbres creix més lentament (zona d'ombra). Els líquens i molses es troben al nord (zona humida). Al cim de les muntanyes hi ha menys vegetació.

La Brúixola

Agulla imantada que busca el nord. Ha d'estar sempre en posició horitzontal i allunyada de camps magnètics per funcionar correctament.

Rosa dels vents amb els noms dels vents en català: Tramuntana, Gregal, Llevant, Xaloc, Migjorn, Garbí, Ponent i Mestral.

Tècniques i Recursos d'Excursionisme

A la natura hi ha molts factors als quals s'ha de fer front. Quan es realitza una sortida al medi natural es disposa únicament del material bàsic. Per a una perfecta execució de l'activitat cal anar vestit per capes i portar l'equipament adequat.

Motxilla

Necessària per portar els utensilis durant l'excursió. No es recomana fer servir motxilles de més de **45 a 50 litres** de capacitat. El mercat ofereix gran varietat adaptada a qualsevol necessitat.

Calçat

Botes de muntanya còmodes, flexibles, transpirables i amb sola adherent al terra. Un bon calçat és fonamental per prevenir lesions.

Cap protegit

Cal portar el cap sempre protegit del sol, el vent i la pluja. A l'estiu, gorra; a l'hivern, gorra tèrmica.

Tercera capa (exterior)

Peces en contacte amb el medi extern que protegeixen de la pluja i la neu. Per exemple, una jaqueta impermeable.

Segona capa (tèrmica)

Peces que retenen la calor corporal. Per exemple, un folre polar. Mantenen la temperatura corporal en condicions adverses.

Primera capa (interior)

En contacte directe amb la pell. Elimina la humitat i manté la pell seca. Solen ser teixits de cotó o materials tècnics transpirables.